

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'צז

ערב שבת קודש
פרשת ואתחנן / נחמו
ט"ו במנחם־אב התשע"ה

יוצא־לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו במנחם-אב ה'תשע"ה - כ"ב במנחם-אב ה'תשע"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו במנחם-אב	הלכות טומאת אוכלין פרק טז. הלכות כלים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי אישות פרק כג.	מ"ע צח.
ש"ק	ט"ז במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק כד.	מ"ע קז.
א'	י"ז במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק כה.	מ"ע קח.
ב'	י"ח במנחם-אב	פרק ט-יא.	הלי גירושין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קא.
ג'	י"ט במנחם-אב	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע צט.
ד'	כ' במנחם-אב	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע ק.
ה'	כ"א במנחם-אב	פרק יח-כ.	פרק ד.	מ"ע קו.
ו'	כ"ב במנחם-אב	פרק כא-כג.	פרק ה.	מ"ע קד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', ט"ו במנחם-אב	3.32	4.33	4.58	6.02	9.19	12.47	1.21	7.39.0	8.05
ש"ק, ט"ז במנח"א	3.33	4.34	4.59	6.03	9.19	12.47	1.21	7.38.2	8.04
א', י"ז במנחם-אב	3.35	4.35	5.00	6.03	9.20	12.47	1.21	7.37.4	8.04
ב', י"ח במנחם-אב	3.36	4.36	5.01	6.04	9.20	12.47	1.21	7.36.6	8.03
ג', י"ט במנחם-אב	3.37	4.37	5.02	6.05	9.20	12.47	1.21	7.35.8	8.02
ד', כ' במנחם-אב	3.38	4.38	5.02	6.05	9.20	12.47	1.21	7.34.9	8.01
ה', כ"א במנחם-אב	3.40	4.39	5.03	6.06	9.21	12.46	1.20	7.34.1	8.00
ו', כ"ב במנחם-אב	3.41	4.40	5.04	6.07	9.21	12.46	1.20	7.33.2	7.59

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "ככמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ואתחנן / נחמו	7:01	8:16	7:17	8:19	7:17	7:09	8:20	7:18	8:17
עקב	6:56	8:10	7:11	8:12	7:11	7:03	8:13	7:12	8:11

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף צחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: ISSN 0793-7474 דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הטוב שבחורבן – 'סותר על מנת לבנות'

כיצד בדבריהם ובהנהגתם של נחום איש־גם־זו ורבי עקיבא באה לידי ביטוי התייחסותם אל הטוב הנסתר? • בעניין של צער ניתן לראות כיצד הוא מביא לטוב, אך בדרגא גבוהה יותר רואים איך שמלכתחילה הוא רק טוב • עתה קרובים יותר לזמן הגאולה, שאז יראו את החסד המכוסה שבחורבן ו"גם זו לטובה" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. (א) הדוגמא בגמרא לדברי רבי עקיבא "כל דעביד רחמנא לטב עביד" – היא במסכת ברכות: "תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא להאי מתא, בעא אושפיזא, לא יהיבי ליה, אמר כל דעביד רחמנא לטב, אזל ובת בדברא (ולן בשדה³), והוה בהדיה תרנגולא (להקיצו משנתו³) וחמרא ושרגא".

– בזמננו זה, הנוסע בדרך לוקח אתו דברים אחרים: פנקס המחאות, מברשת־שיניים וכו'... אבל בזמנים שעברו נהג הנוסע לקחת איתו "שרגא" (גר) – בכדי שיוכל להתעסק בלימוד התורה גם בחושך; "חמרא" – שישא ("וואַס זאָל שלעפן") את הגשמיות שלו, כך שהוא יהיה משוחרר מענייניו הגשמיים ולא יצטרך להתעסק בהם בעת נסיעתו; ו"תרנגולא" – שיעיר אותו ל"תיקון חצות".

"אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכליה לחמרא, אמר, כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא, אמר להו, לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה", "אילו היה נר דלוק

א. יש' . . לבאר החילוק בין דברי רבי עקיבא ודברי נחום איש־גם־זו – ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שנאמר על־ידי רבי עקיבא) הוא בלשון תרגום (ארמית), ו"גם זו לטובה" (שנאמר על־ידי נחום איש־גם־זו) הוא בלשון הקודש:

לשון הקודש – הוא לשון קדוש ומבורר, ולכן, כל העניינים הנאמרים בלשון זה הם ברורים; מה שאין כן העניינים הנאמרים בלשון תרגום (שאינו קדוש ומבורר כלשון הקודש), אינם ברורים כל כך.

ומזה מובן גם בנדון דידן, שבביטוי "כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שבלשון תרגום), הרי, אף על פי שגם בזה נרגש שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") – "לטב עביד", מכל מקום אין זה בא לידי גילוי באופן ברור כל־כך; ואילו בביטוי "גם זו לטובה" (שבלשון הקודש) מודגש, אשר הטוב שבכל דבר בא לידי ביטוי וגילוי בראיה ברורה.

ב. ויובן זה על פי ביאור החילוק בין שתי הדוגמאות שהובאו בגמרא בקשר לשני הביטויים האמורים:

(1) מכאן ועד סוס"ד הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ס.ס.ע"ב.
(3) פרש"י שם.

של ישראל⁵). אמר קא מחייכו בי יהודאי, אמר [נחום איש־גם־זו] גם זו לטובה, אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו (כאחד משרי קיסר⁵), אמר להו דילמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא (כשנלחם עם המלכים⁵), דכי הוה שדי עפרא הוה סייפיה, גילי (קשין⁵) הוה גירי, דכתיב⁶ יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. הויה חדא מדינתא דלא מצו למיכבשיה ("מלחמות פעלן דאך ניט ביי גויים"... [לא חסרים הרי מלחמות אצל גויים]), בדקו מיניה וכבשוה, עיילו לבי גנזיה ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבה כו".

ג. החילוק בין שתי הדוגמאות:

בסיפור רבי עקיבא – הרי המאורעות שאירעו גרמו לו לרבי עקיבא הפסד וצער, שכן, כתוצאה מהם היה מוכרח ללון בשדה (מאחר שלא נתנו לו להיכנס לעיר), והיה שרוי בחשיכה (כיוון שהרוח כיבתה את הנר), ואיבד את תרנגולו ואת חמורו (בגלל טריפת החתול והארי). כל מאורעות אלו היו לשם טובה (כיוון שעלי־ידם ניצל רבי עקיבא מהשודדים), אבל המאורעות עצמם היו עניין של צער.

מה שאין כן בסיפור נחום איש־גם־זו – הרי, מלכתחילה לא היה שם כל נזק כלל, ואדרבה, אילו היה נחום איש־גם־זו מביא אבנים טובות ומרגליות – מי יודע אם היו מתקבלות אצל המלך, שכן, בבית המלך אין מחסור כלל באבנים טובות¹⁰; ואילו דווקא כאשר הביא עפר – נתקבל הדבר.

אלא, שמלכתחילה היה מעמד ומצב של העולם, "מען איז געווען מיט פאַרמאַכטע אויגן" [כמו שהיו בעיניים עצומות]... ולפיכך היה נדמה שיש כאן נזק וצער; אמנם, לאחרי שנתבטל ההעלם על הטוב שבמאורע ההוא – נתברר ונתגלה שמלכתחילה היה זה דבר טוב.

כלומר: בסיפור רבי עקיבא – היה רבי עקיבא שרוי במצב של צער, אלא, שבאמצעות צער זה ניצל מצער גדול יותר. ואילו בסיפור נחום איש־גם־זו – הדבר עצמו (מה שנגנבו ממנו האבנים טובות ובמקומן הושם עפר) היה טוב. וזהו החילוק בין שני הביטויים – "כל דעביד

9 ישעי' מא, ב.
10 עיין עיון יעקב לע"י שם.

היה הגייס רואה אותי, ואילו היה החמור נוער או התרנגול קורא היה הגייס בא ושובה אותי"³.

(ב) הדוגמא בגמרא לדברי נחום איש־גם־זו "גם זו לטובה" – היא במסכת תענית⁴:

"אמאי קרו ליה נחום איש־גם־זו, דכל מילתא דהוה סלקא ליה (כל המאורע לו אפילו רעה⁵) אמר גם זו לטובה. זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר [המדובר היה בנוגע לשליחות אל מלך רומי בעיר רומי⁶]. אמרו מאן ייזיל, ייזיל נחום איש־גם־זו דמלומד בנסין הוא, שדרו בדיה מלא סיפטא [ארגז] דאבנים טובות ומרגליות, אזל בת בהווא דירה [לן לילה אחת באותו המלון⁵], בליילא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטיה (ארגז שלי⁵) ומלונהו עפרא, למחר כי חזנהו אמר גם זו לטובה"⁷.

– אף על פי ש"למחר" ראה נחום איש־גם־זו מה שקרה לו, מכל מקום לא עלה בדעתו כלל לחזור מדרכו (ואדרבה, תגובתו על זה היתה "גם זו לטובה"), שכן, אצל נחום איש־גם־זו היה מובן בפשטות, אשר מכיוון שבני־ישראל מינו אותו להיות שליח אל המלך – עליו למלא את שליחותו, והקב"ה בוודאי יעזור⁸.

"כי מטא התם שרינהו לסיפטא, חזנהו דמלו עפרא, בעא מלכא למקטלינהו לכולהו (שונאיהן

4 כא.א. וש"נ.

5 פרש"י שם.

6 כנראה, בכדי לבטל גזירה שנגזרה בתקופה ההיא על בני ישראל (מהנחה בלתי מוגה).

7 מסתבר, שנחום איש־גם־זו הי' שקוע ("ער איז געווען צוטרַאַגן") בענינים אחרים, ולא נתן תשומת לב יתירה להארגז שנתנהו למסור אל הקיסר... ובפרט, שבהיותו תנא הי' עסוק בוודאי בלימוד התורה יותר מבאבנים טובות ומרגליות; ובכן לא ייפלא שכאשר הגיע נחום איש־גם־זו לאכסנייתו ללון שם במשך הלילה, מילאו הדיירים את ארגזו עפר...

כאשר נתעורר נחום איש־גם־זו בבוקר – ראה אמנם מה שאירע במשך הלילה, אבל בכל זאת, השקיע את עצמו בלימוד התורה, "וואָס! זאָל ער זיך גיין נעמען צום האַרצן פון אבנים טובות ומרגליות"?... ותיכף נענה ואמר "גם זו לטובה!" (מהנחה בלתי מוגה).

8 מכיוון שבני"ה הטילו עליו שליחות אל בית המלכות – סבר נחום איש־גם־זו – הרי למאי נפק"מ לו כיצד יתגשמו הדברים?! "זאָל דאגה'נען דער אויבערשטער" כיצד תתמלא שליחותי; מצדו הוא, הרי מכיוון שמינהו למלא שליחות מסויימת – עליו לילך בשליחותו! (מהנחה בלתי מוגה).

אישיגם־זו עצמם (נוסף על החילוק בנוגע לכללות הדור):

אודות נחום אישיגם־זו ורבי עקיבא – מצינו¹⁶ שנחום אישיגם־זו היה שמח בייסוריו, מה שאין כן רבי עקיבא (ואף שרבי עקיבא אמר¹⁷ "כל ימי הייתי מצטער . . . מתי יבוא לידי ואקיימנו" – היה זה מצד עניין המסירות־נפש (לקיים מה שנאמר¹⁸ "בכל נפשך", "אפילו נוטל את נפשך"17), ולא מצד העניין של שמח בייסורים).

כיצד יכולים להיות שמחים בייסורים? – מבאר רבינו הזקן בתניא¹⁹ – "כי גם זו לטובה, רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסא שלמעלה מעלמא דאתגליא", ומוסיף לבאר ש"לכן אמרו רז"ל²⁰ כי השמחים בייסורים עליהם הכתוב אומר²¹ ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה' . . . (ש)היא ביתר שאת . . . בעלמא דאתכסא . . . ועל כן זוכה לצאת השמש בגבורתו לעתיד לבוא שהיא יציאת חמה מנרתקה שהיא מכוסה בו בעולם הזה", היינו, ששכר זה הוא באופן של "מידה כנגד מידה"²², כיוון שרואה ומכיר שהייסורים עצמם אינם ייסורים, אלא טוב נעלה יותר, ובגלל גודל מעלתו הרי הוא מכוסה.

(16) ראה ירושלמי פאה פ"ח ה"ח, שלאחרי שבאו יסורים על נחום אישיגם־זו, "סליק לגבי ר"ע, א"ל אוי לי שאני רואה אותך כך, א"ל אוי לי שאני אין רואה אותך בכך, א"ל מה אתה מקללני, א"ל ומה אתה מבעט ביסוריך".* ובמראה הפנים שם (בהתירוץ על הקושיא מסנהדרין קא, סע"א: "נענה רבי עקיבא ואמר חביבין יסוריך"): "הא דהכא, כל ימי חייו, דומיא דנחום אישיגם־זו, הוא דלא ס"ל לר"ע שיהיו חביבין יסורין, משא"כ ההיא דר"א דלפי שעה הי' כו" (המור"ל).

(* ראה גם תענית ש.ס. אבל שם (נוסף לכך שלא נפרש ר"ע דוקא, אלא תלמידיו סתם), המענה של נחום אישיגם־זו הוא "אוי לי אם לא ראיתוני בכך", ובמילא, לא נזכר המשך השקו"ט בנוגע ל"מבעט ביסוריך".

(17) ברכות סא, ב.
 (18) ואתחנן ו, ה.
 (19) פכ"ו (לג, א).
 (20) שבת פח, ב. וש"נ.
 (21) ס' שופטים ה, לא.
 (22) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ת, ב ואילך.

רחמנא לטב עביד"ו"גם זו לטובה"¹¹:
 "כל דעביד רחמנא לטב עביד" – הוא לאו דווקא בגלל שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") הוא טוב מצד עצמו, אלא בגלל ש"כל דעביד רחמנא" תכליתו היא טוב ("לטב עביד")¹², מה שאין כן הביטוי "גם זו לטובה" משמעותו, ש"זו – דבר זה עצמו, דאָס אליין"¹³ – לטובה".

ד. ויש לבאר גם טעם החילוק בין רבי עקיבא ונחום אישיגם־זו – שבדברי רבי עקיבא מתבטאת הידיעה וההכרה רק ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", ואילו בדברי נחום אישיגם־זו מודגשת דרגא נעלית יותר – "גם זו לטובה":

כיוון שנחום אישיגם־זו היה רבו של רבי עקיבא¹⁴, נמצא, שרבי עקיבא חי בדור מאוחר יותר מדורו של רבו נחום אישיגם־זו, שאז נעשה חושך הגלות גדול עוד יותר, כיוון שבכל דור מתגבר החושך לגבי הדור שלפניו. ולפיכך, בדורו של רבי עקיבא¹⁵, לא היתה קיימת האפשריות לראות בגילוי שכל דבר הוא טוב מצד עצמו, שכן, אפילו אם גם אז היו יודעים בפשיטות המציאות האמיתית – שכל עניין בעולם הוא טוב מצד עצמו, מכל מקום, מצד מעמד ומצב הדור, לא היתה ידיעה והכרה זו יכולה להתגלות בעולם.

מה שאין כן אצל נחום אישיגם־זו ודורו, דור שהיה קרוב יותר אל (או בעיצומו של) זמן הבית, היתה האפשריות לגלות גם בעולם הענייני של "גם זו לטובה".

ה. ויש להוסיף בחילוק שבין רבי עקיבא ונחום

(11) ראה גם ענף יוסף לע"י שם.
 (12) לדוגמא – שבאמצעות מאורע המצער וכיו"ב נפעלת הצלה מצער גדול עוד יותר, או ש"ע"י הצער נעשית טובה במקום אחר, וכיו"ב (מהנחה בלתי מוגה).

(13) על דרך שכל אחד מראה באצבעו ואומר "זה אלי" (פרש"י בשלח טו, ב).

(14) חגיגה יב, סע"א.

(15) בדורו דייקא, כי, לעצמו הי' ר"ע יכול לפעול גם הענין ד"גם זו לטובה" – ע"ד שמצינו ש"לפני נשמות הגבוהות כמו רשבי" לא נחרב הבית כלל" (פלא הרמון שמות ע' ז), היינו, שאצלם כל העניינים הם טוב – אלא שלא הי' יכול לפעול זאת באופן שיהי' ניכר בעולמם (בנוגע להליכותו בדרך עם התרנגול החמור והנר). – מהנחה בלתי מוגה.

רחמנא-ליצלן (ש"לא שפך חמתו על ישראל") - שזוהו עניין ד'לטב עביד', שהדבר עצמו הוא בלתי-רצוי, אלא שעל-ידי זה באה טובה.

ואופן הב' - שחורבן בית המקדש הוא לצורך בנין בית מקדש נעלה יותר, בית המקדש השלישי, שמעלתו גדולה באין ערוך לגבי בית המקדש הראשון והשני שבניינם בידי אדם, ואילו בית המקדש השלישי יהיה בידי שמים²⁹, אלא, כל זמן שעומד על תילו ועל מכוננו בית המקדש שבניינו בידי אדם, לא יכול לירד ולהתגלות הבניין שבידי שמים, ובהכרח לסתור תחילה הבניין שבידי אדם כדי שיוכל להבנות הבניין שבידי שמים³⁰,

[במכל-שכן וקל-יחומר מ'בנין הורדוס'³¹, שהוצרכו לסתור תחילה (חלק מ)הבניין הקודם, ורק לאחרי זה היו יכולים לבנות בנין מפואר ונאה יותר³², ואם בשביל בנין מפואר ונאה יותר בידי אדם צריכים לסתור תחילה הבניין הקודם, בשביל בנין מפואר ונאה יותר בידי שמים, על אחת כמה וכמה שצריכים תחילה לסתור הבניין הקודם שבידי אדם].

וכיוון שכן, הרי, חורבנו של בית המקדש שנבנה בידי אדם בשביל בנין בית המקדש בידי שמים, אינו היזק (שעל-ידו יבוא דבר טוב), אלא (החורבן עצמו הוא) דבר טוב - "סותר על מנת לבנות", שהסתירה עצמה היא התחלת הבניין³³ - שזהו עניין "גם זו לטובה", שהדבר שנראה בלתי-רצוי הוא באמת דבר טוב.

ולכן: נחום איש-גם-זו, שהיה שמח בייסוריו, ובמילא, נאמר עליו "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" - היה יכול לפעול בנוגע לדבר שנראה בלתי-רצוי (דוגמת הייסורים) שיוכלו לראות שדבר זה עצמו הוא טוב הנראה והנגלה ("גם זו לטובה"); מה שאין כן רבי עקיבא - היה יכול לפעול רק שיראו ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", היינו, שיכול אמנם להיות שהדבר עצמו הוא בלתי-רצוי, אלא שצריך לידע שבסופו של דבר תצמח מזה טובה.

1. ומכל זה מובן גם בנוגע לכללות עניין החורבן והגלות - שגם בזה ישנם ב' האופנים ד"כל דעביד רחמנא לטב עביד", ו"גם זו לטובה"²³:

מבואר ברשימות הצמח-צדק לאיכה²⁴ שבחורבן בית המקדש היה "אור החסד בכלי הגבורה", "עם שבחיוניות היה גילוי הגבורה והדין והרוגז, מכל מקום, בפנימיותו, מחמת זה נתבטלה השנאה כבושה הנ"ל²⁵, ונתעורר האהבה והרחמים", היינו, שבפנימיות הרי זה עניין של חסד.

וההסברה בזה - בב' אופנים:

אופן הא' - על פי המבואר במדרש²⁶ בפירוש הפסוק²⁷ "מזמור לאסף אלקים באו גוים נחלתך", "לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסף, נהי לאסף, קינה לאסף, ומה אומר מזמור לאסף . . . כך אמרו לאסף, הקב"ה החריב היכל ומקדש, ואתה יושב ומזמר?! אמר להם, מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו ("כלה ה' את חמתו"²⁸) על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל", כלומר, חורבן בית המקדש הוא אמנם עניין של היזק, אבל, על-ידי היזק זה באה טובה, שנמנע היזק גדול יותר

(29) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.

(30) מעין דוגמא לדבר: פעם היו רגילים לומר, שלעשות מ'פולישער חסיד" חב"ד'ניק, קשה יותר מאשר לעשות מ'עולם'שער" - חסיד, כי, "פולישער חסיד" יש לו כבר איזה "צורה" ו"ציוור", ובמילא, צריכים תחילה להפשיטו מציוורו הקודם, ורק אח"ז יכולים לעשותו חב"ד'ניק, משא"כ ה"עולם'שער" הוא בבחינת "גולמי כלי עץ", וצריכים רק להלישו הלבוש הראוי.

(31) ראה ב"ב ד, א.

(32) וזה שאמרו "לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחרייתא" - "מלכותא שאני דלא הדרא בי". . . אי אמר מלכותא עקרנא טורי, עקר טורי ולא הדר בי" (שם ג, ב), כך שהיו יכולים להיות סמוכים ובטוחים שיבנה הבנין המפואר והנאה יותר.

(33) ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 11 ואילך, ובהנסמן שם.

(23) בהבא לקמן - ראה גם מכתב ח"י מנ"א שנה זו (אג"ק ח"ד ס"ע תיג ואילן) - "זאסיים במה שאמרת בהמשך לשבת נחמו כו".

(24) אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'פג.

(25) כמ"ש לפנ"ז (שם) שבבנין ביהמ"ק "שנאה כבושה היתה" (ראה ויק"ר רפ"ז), כמ"ש "כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה גו' להסירה מעל פני", "השנאה היתה בפנימיות, ובחיוניות ה' גילוי האהבה, ועד" אור הגבורה בכלי החסד".

(26) איכ"ר פ"ד, יד. ושי"ג.

(27) תהלים עט, א.

(28) איכה ד, יא.

המקדש השלישי - שלהיותו בנין בידי שמים, יכול להבנות גם בלילה (דלא כבנין בידי אדם שצריך להיות ביום דווקא)³⁶ - כי, כאשר ההנהגה של בני ישראל היא באופן של "בקולו תשמעו", אזי בא משיח "היום"³⁷ [כהמענה של משיח על השאלה "לאימת אתי מר": "היום, אם בקולו תשמעו"³⁸, ובפרט עלידי ההכנה של "פוצו מעינותיך חוצה"³⁹], ובמילא יורד ומתגלה בית המקדש השלישי על אתר.

ואז יאמרו "אודך ה' כי אנפת בי", כיוון שיראו ש"גם זו לטובה", שכל העניינים שחשבו עד עתה שהם עניינים לא טובים, נעשו טוב הנראה והנגלה. ובלשון הגמרא בסיום מסכת תענית: "כל אחד ואחד מראה באצבעו (על אלקות), שנאמר . . . הנה אלקינו זה וגו' נגילה ונשמחה בישועתו".

(מהתוועדות כ' מנחם אב ה'תשי"א. 'תורת מנחם - התוועדות' ה'תשי"א ב (ג), עמ' 267-275)

ז. אמנם, כל זמן שנמצאים עדיין בגלות, לא יכול להיות ההרגש ש"גם זו לטובה" ("מ'האלט ניט דערביי"), כיוון שנגרש בגלוי היזק החורבן (אלא, ישנו ההסבר שהיזק זה מנע היזק גדול יותר);

אבל, צריכים לידע שעכשיו [לאחרי תשעה באב, ולאחרי שכבר עברו כל ההעלמות וההסתרים וכל הבלבולים כו'] הולכים ומתקרבים לזמן הגאולה, שאז "הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה"³⁴, ואז יראו בגלוי (לא רק ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", אלא יתירה מזה) ש"גם זו לטובה", שהחורבן עצמו לא היה עניין של גבורה, אלא טוב מכוסה, כאמור, אור החסד בכלי הגבורה.

וכמו שכתוב³⁵ "ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי", היינו, שלעתיד לבוא יודו להקב"ה (לא על זה שסוף-כל-סוף נתבטל המעמד ומצב של "אנפת בי", אלא) על כך ש"אנפת בי", כיוון שיראו בגלוי שאין זה עניין של כעס, אלא טובה.

[. . .] וגם עכשיו תלוי הדבר בידינו, שבכל רגע ורגע יכולים אנו לפעול ירידת והתגלות בית

36 כדאיתא בפרשי - ר"ה ל, סע"א. פרש"י ותוס' - סוכה מא, סע"א. תוס' - שבועות טו, רע"ב.

37 תהלים צה, ז.

38 סנהדרין שם.

39 ראה אגה"ק דהבעש"ט - כש"ט בתחלתו.

34 נדרים ח, סע"ב. וש"נ.

35 ישעי' יב, א.

הפצת היהדות: ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

עשית לזירוז הגאולה?

אילו זכינו...

בידינו ניתן הדבר – אם יהיה באופן ד"בעתה" או באופן ד"אחישנה":
...מסופר במדרשי חז"ל מעשה באיש אחד שהיה חורש שדהו עם פרתו, וגעתה פרתו, עבר לפניו ערבי אחד שהיה מבין שיחת בהמות, ואמר לו, הנח המחרשה, כיוון שעכשיו חרב בית המקדש. עודו מדבר עמו, געתה פרתו פעם שנייה, ואמר לו הערבי, יכול אתה לחזור ולהמשיך לחרוש שדך, כיוון שעכשיו נולד מושיען של ישראל.

ומזה מובן, שמשך זמן החורבן . . . היה יכול להיות – אילו זכינו – ברגע כמימרא, כשיעור הזמן שבין געיית הפרה בפעם הראשונה לגעיית הפרה בפעם השנייה!...

(משיחת כ' מנחם-אב ה'תשי"א. תורת' מנחם כרך ג, עמ' 274)

משיח ממתין לפעולתו של כל אחד

...הדגשה יתירה בדורנו זה:

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו הכריז – בשעתו אז – "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והודיע, שכבר נסתיימה כל העבודה, ולא נותר אלא "לצחצח הכפתורים", ו"עמדו הכן כולכם" לקבלת פני משיח צדקנו. ועל אחת כמה וכמה לאחרי שעברו כמה עשרות שנים מאז הכרזה זו.

ובמילא, דבר ברור הוא שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, ודור הראשון של הגאולה – דוגמת הדור שנכנס לארץ לאחרי חמישה עשר באב שבו "כלו מתי מדבר", ואז נעשו "כולם שלמים ועומדים להיכנס לארץ . . . מאותן שכתוב בהן (בפרשתנו) חיים כולכם היום".

ולכן בעמדנו בסמיכות ממש לחמישה עשר באב, שבו מודגש ביותר שנמצאים בסיום הגלות ב"מדבר העמים", ו"עומדים להיכנס לארץ", באופן של גאולה נצחית שאין אחריה גלות – צריכה להיות הדגשה והוספה מיוחדת בכל הקשור לקירוב הגאולה, כולל ובמיוחד – הציפייה, הבקשה והתפילה על הגאולה – על דרך ובדוגמת תפילת משה, תקט"ו תפילות, כדי לפעול הכניסה לארץ באופן של גאולה נצחית.

על כל אחד ואחת לעשות חשבון צדק בנפשו: מה עשה עד עתה לקירוב הגאולה?!

ובפרט על-ידי ההתבוננות שמשח צדקנו עומד ומצפה בקוצר רוח לגאול את ישראל – כמובן מדברי הגמרא שאינו מתיר שני נגעים ביחד שלא יתעכב כדי קשירת שני נגעים, כמוזכר לעיל – לאחרי שכל אחד ואחד ישלים את התלוי בו להחיש את ביאת המשיח, ומכיוון שמשח צדקנו בכבודו ובעצמו עומד וממתין לפעולה שלו, הרי מובן גודל האחריות המוטלת עליו, ביחד עם גודל הזכות כו', שלכן, כשיבוא משיח צדקנו בקרוב ממש, יודה לכל אחד ואחת על פעולתו להחיש ביאתו, ולא רק הודיה בלבד, אלא יוסיף וייתן מענייניו, הן עניינים רוחניים, החל מלימוד התורה, "תורה חדשה מאתי תצא", והן עניינים גשמיים, ש"הטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר".

(משיחת שבת פרשת ואתחנן תשמ"ח. התוועדות תשמ"ח כרך ד, עמ' 146)

הקמת ארגון בעיצומו של יום הכיפורים

מה משמעות העובדה שהרבי הזכיר את ה"חפץ חיים" פעמים רבות בהמשך לדיבורים מסוימים באותה התוועדות? • סיפור אדמו"ר הזקן ביום הכיפורים, הקשר ליולדות והגאולה העתידה • הכוח לתשובה הנעשית במוצאי יום הכיפורים • מדוע ביקש הרבי מהאדמו"ר הישיש להצטרף אליו בתביעה שתהיה עשירות ליהודים? • מהני מילי מעלייתא בסדרת "יסודתו בהררי קודש"

ובכל דור ישנו אדם אחד הראוי להיות משיח, ואם הדור אינו ראוי ומשום כך הוא אינו בא – הרי הוא בבחינת "נפל" ועל כך אנו מתפללים כאן! אך על פי דברי הרבי אין צריכים לפלפל זה – שכן ציטט ריבוי פעמים ש"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות – שבאוצר הנקרא – גוף", מובן בפשטות שהולדת ילד יהודי נוסף מזרזת ומקרבת הגאולה האמיתית והשלימה!

סליחה במוצאי יום כיפור?

בליקוטי שיחות כרך יז עמ' 177-181 (ב"הדרן" על סיום מסכת יומא) מחדש הרבי – שכוונת רבי עקיבא באומרו "אשריכם ישראל", שכאשר יהודי בא אל הקב"ה ומבקש "אין לי (כוח וממילא גם אין לי) זמן להתחרט על כל עוונותי, אבל יש לי כמה רגעים פנויים, ולכן אני מתחרט על עוונות אלו ואלו המעייקים עלי ביותר" – מיד "הקב"ה מטהר את ישראל" ומכפר עליו (בדוגמת המקוה שמועילה לטהר אדם מטומאה קלה על-כל-פנים – משנה ספ"ג דברכות), ואחר כך מסייע לו הקב"ה שיקויים אצלו "מצוה גוררת מצוה" ש"יפטור מכל

לידת הנשמות וגילוי משיח

ביום הכיפורים שנת תשל"ז – בהפסקה שבין תפילת מוסף לתפילת מנחה – קרא מזכירו של הרבי הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב (ז"ל) להר"ר שלמה מיידנצ'יק (ז"ל, יו"ר ועד כפר חב"ד דאז) ומסר לו כי רצון קודשו של הרבי שבכפר חב"ד יקום ארגון שיסייע ליולדות – הוא הארגון המפורסם כיום בשם "שפרה ופועה", שממנו יתד ופינה לסניפים ברחבי הארץ המסייעים ליולדות ומעודדים את הקיום של "מלאו את הארץ וכבשוה" (ראה 'מקדש מלך' כרך ג' עמ' קפ).

רבים מקשרים זאת עם הסיפור המפורסם שאדמו"ר הזקן פשט טליתו ביום הכיפורים והלך לסייע להאכיל יולדת – ואולי יש לומר שיסודו בתפלת הכהן גדול במוסף יום כיפורים: "יהי רצון שתהא השנה הזאת... שנת קוממיות... שנת קבוץ גליות... שנה שתוליכנו קוממיות לארצנו... שנה שלא תפיל אשה פרי בטנה".

היו שתמהו על-כך: איך שייכת התפילה "שלא תפיל אשה פרי בטנה" לתפילה על הגאולה? ותירצו (קול תורה ניסן תשנ"ח עמ' לב) שמכיון

עוונותיו", עיין שם (וראה בריש השיחה הערה 40:41 ובשוליהגיליון).

ועל פי דברי הרבי אולי יש למצוא פתרון ולבאר מה שכתב רבי משה בן ר"י מכיר בספרו 'סדר היום' בסדר מוצאי יום הכיפורים: "אחר מוצאי יום הכיפורים נהגו לפייס איש את חברו ולשאול מהם מחילה מכל שגיאה ועוון שעבר ביניהם. וטעם למנהג משום שאין יום הכיפורים מכפר אלא על עבירות שבין אדם למקום ברוך הוא שכן כתוב 'לפני ה' תטהרו', מה שהוא מכם לפני ה' – תטהרו, אבל מה שבין אדם לחבירו אינו מתכפר לו עד שירצה את חברו. ואחר שפייסו למקום ברוך הוא על עבירות שעברו לפניו בינו לבנינו, מפייסין כל אחד לחבירו, להיותם נקיים מה' ומישראל".

וזהו חידוש שלא מצאנו לו אח ורע – שהרי בפשטות נהגו ישראל לפייס איש את רעהו בערב יום הכיפורים וכפי הכותרת בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן תר"ו "שפייס אדם את חברו בערב יום כיפור", ובלשונו שם סעיף ה' "בערב יום הכיפורים צריך ליהרהר בזה ביותר" (וראה יומא פז,א; נדרים נה, א). אמנם, לאור המבואר בשיחה ניתן אולי לבאר: ליהודי היה קשה לבקש את סליחת חברו, ולכן ביקש סליחה מהשם יתברך על עבירות ש"בין אדם למקום" והקב"ה כיפר לו, ואז מסייע לו הקב"ה במוצאי יום הכיפורים שיוכל גם לפייס את חברו. וק"ל.

ובסגנון אחר קצת יש לומר: דברי 'סדר היום' יובנו לאור המבואר בעניין התשובה שלאחר יום הכיפורים, כפתגם הידוע ש"עתה דווקא צריכה להיות עבודת התשובה" (שערי יום הכיפורים עמ' שנ). ובמיוחד לפי המבואר "שכאשר עבודת התשובה היא בדרגא נעלית יותר... הרי הוא מכיר ומרגיש שישנם עניינים שצריך לבקש עליהם מחילה וסליחה, אף על פי שבדרגתו הקודמת היתה עבודתו כדבעי", הנה דווקא במוצאי יום הכיפורים שייך שיכיר וירגיש כמה שצריך לבקש מאת חברו סליחה כו' (גם על דברים שבדקות, שקודם לכן לא היה חושש כלל לבקש עליהם מחילה). וק"ל.

תפילה דרבנן או דאורייתא?

במכתבי כ"ק אדמו"ר (לקוטי שיחות כרך וא"ו

עמ' 324 323), מופיע המשפט הבא:

דאפשר דתפלה עצמה אפילו תהיה רשות, ובכל זאת כשמתפלל... יונחו עליו כמה גדרים ואפילו מן התורה.

אולי ניתן להצביע על דוגמה לדבר: הנה עיקר דין נשיאת כפיים אינו אלא בשעת עבודה כמפורש במסכת סוטה (לח,ב), שכל כהן שאינו עולה – היינו בברכת רצה – שוב אינו עולה וכו'. ובנשיאת כפיים בגבולין דליכא עבודת הקרבן – תפילה היא במקום עבודה, ויש בה נשיאת כפיים מן התורה כמפורש בספרי פרשת ראה שגם בגבולין הוי נשיאת כפיים מן התורה. אם כן נמצא שלדעות שתפלה היא דרבנן, למרות שהעבודה (תפילה) עצמה אינה עבודה מן התורה, יש בה נשיאת כפיים שהיא דאורייתא. אך כבר כתבו באחרונים שגם לאותן דעות עיקר התפילה היא מן התורה!

גיטין וקידושין – מה קודם

בעת ביקור הרה"צ רבי יעקב אלתר שליט"א (כ"ק האדמו"ר מגור כיום) בחודש אייר תשל"ז ('פרדס חב"ד' גיליון 18 אלול תשס"ז עמ' 10), דייק הרבי במאמר חז"ל "כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין וכו'" שהסדר הוא קודם גיטין ואחר כך קידושין – לעניין לימוד הוראה – עיין שם.

ולהעיר שמסדר זה הסיקו צדיקי פולין על סדר עבודת ה' "סור מרע" ואחר כך "זעשה טוב" (והיו שלהיפק) – ראה 'היכל הבעש"ט' גיליון כ (תשרי תשס"ח) עמ' ס"סא. וכן צדיקי בית גור – ראה גיליון כא (כסלו תשס"ח) עמ' קפב.

ברם, הרבי ביום ב' כ"ז שבט תשמ"ח (התוועדיות תשמ"ח כרך ב' עמ' 571) אמר שבכוחם של ישראל לשנות ממה שכתוב בתורה ובוודאי את הסדר הנ"ל – ולהדגיש בעיקר את העניין של "זעשה טוב" (הרבי לא הזכיר אז גיטין וקידושין).

"הרבה קודם יהיה הגאולה"...

בהתוועדות כ"ד טבת תשמ"ב (התוועדיות תשמ"ב כרך ב' עמ' 691 ואילך) שָׁלַל הרבי דיבורים כאילו עמישראל יכול להישאר בגלות עוד אלפיים שנה נוספות (רח"ל), והוסיף (שם

ארוכה, כשמחד טוען המארח כי חושש הוא מהניסיון של עשירות, ואילו הרבי מאריך להוכיח שעדיף ניסיון העשירות על הפכו. טרם צאתו לא ויתר הרבי וביקש שהמארח יסכים עמו שתהיה ליהודים עשירות, והמארח אמנם הגיב: הנני מסכים בלב שלם! (תורת מנחם כרך כג עמ' 204-208). [יש אומרים שמכח מאורע זה – נתעשר הרש"ז גורארי' חתן הקופישניצר – ראה 'שמן ששון מחבריך' כרך א' עמ' 210; וראה 'בכל ביתי נאמן הוא' עמ' 159]. והדברים מדהימים: ב'נועם אלימלך' ריש פרשת מטות (השבת שקדמה לביקור – היא שבת קודש פרשת מטות מסעי) נאמר: "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל – דהנה הצדיק הרוצה להמשיך השפעות על ישראל צריך לחבר עמו שאר הצדיקים שעל ידי הדיבור המדבר עמהם הוא משפיע לכל ישראל והם המסייעים אותו אל הטוב ההיא להסתים פי המקטרג מעליו בזכות הרבים... וזהו שאמר משה רבנו עליו השלום 'איכה אשא לבדי כו' (דברים א, יב) – פירוש כשאני לבדי בלא התחברות שאר הצדיקים הוא למשא עלי להמשיך לכם צרכים כו'. וזהו וידבר משה אל ראשי המטות פירוש שחיבר עצמו עם הצדיקים, 'לבני ישראל' כמו בשביל ישראל להמשיך להם שפע וקל-להבין. "וזהו עורי צפון ובואי תימן (שיר השירים ד, טז) רוצה לומר הסיבה שעל ידה תעורר את הצפון היא השפעות מפרנסה על שם 'מצפון זהב יאתה' (איוב לז, כב) 'ובואי תימן' צריך אתה שתבוא למדרגות תימן על-דרך הרוצה להחכים ידרים והיינו התחברות הצדיקים והחכמים..."

לא "שובב" אמיתי

בלקוטי שיחות כרך כב עמ' 434:
 בנוגע להנהגה שקוראה "שובב" – רגיל זה ביותר ובפרט בילד ראשון. ובמילא אין להתרשם מזה כלל. רש"י במסכת שבת (פזא – ד"ה משבכין) מצטט הפסוק מישעי' נו, יז "וילך שובב בדרך לבנו" כשהמשמעות היא שובב וסורר, אך הרבי מדייק שקוראה "שובב" – אף שלאמיתו אינו כן. וק"ל.

עמ' 693) ש"דיבורים הנ"ל נגד ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש – לא יעכבו את ביאת משיח צדקנו!..."

בהמשך (שם עמ' 696) קבל על-כך ש"משתמשים הם בשמו של ה'חפץ חיים' – כדי לפתוח פה לשטן ולומר דברים הנ"ל – 'שומו שמים'!!!". בהמשך הדברים הזכיר הרבי במהלך אותה התוועדות כ-13 פעמים (!) את ה'חפץ חיים', ספריו וכו'.

עובדה נוספת שייתכן והדברים הנ"ל קשורים בה, היא הבאה לקמן: לקראת שנת תשמ"ג פירש הרבי כי הראשייתבות לשנת תשמ"ג הם תהיה שנת גאולת (גילוי) משיח [בהמשך לתהא שנת ביאת משיח]. הנה, ה'חפץ חיים' במשנה ברורה ביאור הלכה סימן תכח סעיף א, מתייחס לסתירה הקיימת בדברי ה"טור" בנוגע למחזור של 247 שנים, הטוען שאחרי 13 מחזורים של תשעה עשר שנות חמה – לבנה, על הלוח היהודי לחזור על עצמו ללא שינוי.

ומעיר החפץ חיים שבכל מחזור חסרה חצי שעה. במשך מאות שנים הצטברו המחציות הללו עד אשר הלוח יהיה זקוק להתאמה חדשה ל"מולד זקן". את הבעיה מעלה הוא בנוגע לשנת תש"ט, אבל לגבי שנת תשמ"ג הוא כותב: "ואין לנו לדאוג כליכך יותר כי בודאי בעת ההיא וגם הרבה קודם יהיה הגאולה ונקדש על-פי הראיה (!)".

הסכמה להמשכת שפע

יום א' פרשת דברים ג' מנחם-אב ה'תשי"ח. הרבי הגיע לביתו של האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל העשל מקופישניץ – שהתגורר בארצות הברית – כדי לנחמו (על פטירת אחיו ז"ל). המארח סיפר על ביקורו לא מכבר (בחודש אייר) בטבריה ובעיר צפת, וביקש לעורר על הצורך לחזק את המקום מפני שמצבה הרוחני של העיר מוזנח. הרבי הגיב והזכיר את מעלתה וזכותה המיוחדת של צפת, והמארח הוסיף לציין שהכול תלוי בענייני כספים. בתגובה אמר הרבי שבכלל ללא סיבות מיוחדות כדאי היה שליהודים יהיה כסף, הרחבה ועשירות. השיחה בנושא הלכה והתפתחה במשך שעה

ילדים של מי?

לדוגמא שיחת שמחת בית השואבה תשכ"א - תורת מנחם כרך כט עמ' 90: שלא ימתינו להוראה באופן של "גזירה... חקקתי" אלא יציעו מעצמם]. ויש לחלק בין הדברים. וק"ל.

לימוד הוראה מראיה ושמיעה

כ"ק אדמו"ר מבאר בכמה מקומות את תורת הבעל שם טוב ש"כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע, הוא הוראת הנהגה בעבודת השם" ראה לקוטי שיחות כרך ח' עמ' 338; לקוטי שיחות כרך לד עמ' 166. ועוד.

ויש לומר שביאורים אלו הם אחרי הקדמת דברי הר"ן (נדריים לב, ב) ש"בתחילה המליכו הקב"ה על איבריו שהם ברשותו ליזהר מעבירה, אבל עיניו ואוזניו של אדם אינם ברשותו, שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע וכו'" וכן הוא ברא"ש שם. היינו למרות הציווי שלא להביט בדברים רעים ואסורים ("עוצם עיניו מראות ברע" ומפורש "ולא תתורו... ואחרי עיניכם וגו'") בראו הקב"ה באופן שאין לו שליטה תמיד מלאה על כך. ועל כרחך צריך לומר שיש לו להסיק מהם - מהדברים שרואה או שומע - הוראה בעבודתו לקונו (ולהעיר מהסיפור על רש"י - לקו"ש כרך כו, עמ' 198, שלמד מרכיבת השרה הצרפתית איך נראה האיפוד).

רק ברצונם

במספר הזדמנויות בעיקר בשנת תש"י התבטא הרבי, כי פטירת כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ הייתה בידיעתו ובהסכמתו (ראה תורת מנחם כרך א' עמ' 148; בתקופה האחרונה נתן... הוראות והבהיר כמה עניינים בנוגע להזמן שלאחר־זה). ויש לציין לדברי האור החיים' הק', פרשת האזינו על הפסוק ומת בהר אשר אתה עולה שמה: "ומת בהר - התרצה למות, שאין הקב"ה לוקח נפשות חסידי אלא לרצונם כו'". ולהעיר מתורת מנחם כרך מט עמ' 109: "ההסיבה לכך שאצל משה רבינו היה עניין ההסתלקות שלא ברצון היא, בגלל שכך היה צריך להיות מצד טובתן של ישראל".

בביקור האדמו"ר מבעלזא שליט"א אצל כ"ק אדמו"ר בשנת תשמ"א דובר על חינוך ילדי ישראל, והתבטא האדמו"ר מבעלזא: "ילדים שלנו לומדים בבתי-ספר כאלה?", והגיב כ"ק אדמו"ר: "זה תלוי למי כוונתם בביטוי 'ילדים שלנו' - סבור הייתי שכוונתכם למשמעות רחבה יותר!"...

(על פי רשימת השיחה, שיצאה לאור במהדורת תשס"ט עמ' כח סעיף כח).

ייתכן וכוונת הרבי לרמוז לסיפור הידוע על דודו הרה"ק ר' אהרן מבעלזא וצוקללה"ה שטען פעם כי הוא זקוק לעשיית תשובה, זאת על שום כי שמע קול ילד בוכה וחשב הלוואי שאין זה בנו, ואחר-כך אמר לעצמו: איך זה שחששתי לבני יותר מילד יהודי אחר?...

בין הסכמה לציווי

בתורת מנחם כרך ה' עמ' 183: "אצל הרבי לא שייך המושג של "בעל כורחו". וכשהרבי מסכים על דבר מסויים, הרי זה משום שכן הוא רצונו". ויש לבאר החידוש בדברים אלו:

הנה מדברי התוספות (ד"ה ואתה עמוד - שבת פז, א) נראה שיש הבדל בין ציווי והסכמה, שכך נאמר שם: "ותירץ רבינו-תם דאם איתא דמחמת ציווי הקב"ה פירש [=משה מאשתו] ולא מדעתו - היאך היה מערער [=ים] אהרן ומרים.. אלא ודאי מתחילה פירש ממנה לגמרי משה מדעתו, ואף על גב דהסכים הקב"ה עלי-דו - מכל מקום נתרעמו עליו, לפי שאילו לא פירש מדעתו לא היה הקב"ה מסכים, דבדרך שאדם הולך - בה מוליכין אותו". והרי צדיקים דומין לבוראם (רות רבה פס"ז ח. ובכ"מ!) (שאף שלא היה עושה מלכתחילה אבל הסכים לזה).

גם על פי המבואר בליקוטי שיחות (כרך כח עמ' 210 ואילך), בעניין בני גד ובני ראובן ונחלתם בעבר הירדן, משמע שיש הבדל בין הסכמה לרצון, שהרי בכל זאת אינה שווה למעלת הנחלה בארץ ישראל. אמנם, בדורנו - הדגיש הרבי פעמים רבות שרצונו הוא שלא יחכו להוראות על שליחות, אלא יציעו מיוזמתם והוא יביע דעתו והסכמתו [ראה

פרשת ואתחנן

אתה הראת לדעת... אין עוד מלבדו (ד, לה)

כל יהודי 'רואה' ומאמין מצד נשמתו ש"אין עוד מלבדו", אבל אין הוא רשאי להסתפק בכך, אלא מחובתו להבין את העניין בשכל – 'לדעת'. רק ידיעה שכלית מביאה להתאחדות פנימית עם הדבר, ואילו באמונה בלבד נשאר העניין בבחינת 'מקיף'.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1170)

* * *

הידיעה ש"אין עוד מלבדו", היינו שהבריאה בטילה לאור האלוקי המחיה אותה ואינה מציאות עצמאית, אינה ידיעה שכלית ("לדעת") בלבד, אלא אפשר 'לראות' את הדבר בראייה חושית, 'הראת'.
דוגמה לדבר:

תלמיד היושב לפני רבו מתייחס לדיבורו של הרב כ'יש' ומציאות דבר (שכן הוא קולט את חכמת הרב באמצעות דיבורו), ואילו מחשבתו של הרב (שאינה מתגלית אליו) נחשבת בעיניו 'אין'; אך לאמיתו של דבר ההיפך הוא האמת, שהרי המחשבה היא מקור הדיבור וחיותו והדיבור בטל אליו. הרי רואים בחוש שכל שדבר מסויים נעלה יותר – הוא רוחני ודק ונעלם יותר, ועם כל זה הוא ה'יש' האמיתי. וכמו כן: לעיני בשר אמנם נראה שהעולם הגשמי הוא 'יש', ועולם היצירה הרוחני הוא 'אין'; אך האמת היא שעולם היצירה, שמחיה את עולם העשייה, הוא 'יש' אמיתי, ועולם העשייה בטל אליו ואינו אלא 'אין'.

(אור התורה דברים עמ' טז)

אתה הראת לדעת (ד, לה)

כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו כולם שהוא יחידי (רש"י)

בדברי רש"י נרמזים שני אופנים בעבודת ה' – 'פתח' ו'קרע'.
פתח – היינו עבודת הבירורים, שבה 'פותחים' את עניני העולם ומגלים את תכליתם (שנבראו לשמש את קונם) ואת הניצוץ האלוקי שבהם. וכן בעבודת האדם עם עצמו: 'פותחים' את השכל ואת המידות (על-ידי התבוננות בתפילה) ועל-ידי זה עוסקים בענייני העולם לשם שמים ומבררים אותם.
קרע – עבודת הניסיונות. הניצוץ שבניסיון נעלם ונסתר לגמרי, וכדי לגלותו יש צורך ב'קריעת' וביטול ההעלם וההסתר. והוא הדין לעבודת האדם עם עצמו: יש לבטל את התענוג והרצון, השכל והמידות, ולא להתחשב בהם; וכן יש לבטל את המגבלות של הגוף והנפש הבהמית ולהתעלות מהם.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 40)

כי ה' הוא האלקים (ד, לה)

גם שם אלקים, בגימטרייה הטבע, הוא בעצם שם הוי' שלמעלה מהטבע, היה הווה ויהיה כאחד. גם טבע הוא אלוקות, אלא שהדבר מוסתר ונעלם.

(ספר המאמרים קונטרסים א עמ' 11)

עולה על גביהן

רבי שמעון אומר שלושה כתרים הן: כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן (פרק ד משנה ג'). יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה

מכל חיי העולם הבא (שם משנה ז')

אמרו חז"ל: "שלושה כתרים הן, כתר תורה, וכתר כהונה וכתר מלכות". . ונוסף לזה, ישנו גם העניין ד"כתר שם טוב" ש"עולה על גביהן":

מבואר במקום אחר, ש"כתר שם טוב" הוא עניין העשייה בפועל. ואף שעניין המעשה הוא התחתון ביותר, הרי ידוע שנוסף על עניין העשייה כפשוטו, יש גם הפירוש דעשייה מלשון כפייה, כמו מעשין על הצדקה, והיינו, שיהיה עניין הכפייה במעשה בפועל ממש.

ועניין הכפייה במעשה בפועל הוא למעלה מכל הכתרים, כי ג' הכתרים הם בקוין מיוחדים, שהם עניינים פרטיים, ואילו עניין הכפייה במעשה בפועל מגיע למעלה יותר, כיוון שזוהי תכלית הכוונה.

ועל דרך שנתבאר בדיבור המתחיל פדה בשלום – המיוסד על מאמר של אדמו"ר מהר"ש – בעניין "בכל מאודך", "בכל ממונך", שהוא עניין הבלי גבול שבצדקה, היינו, לא רק מעשר וחומש, אלא בלי גבול, כמו שכתוב "כל אשר לאיש ייתן בעד נפשו", והוא עניין התגלות האין-סוף במעשה.

ודווקא על-ידי מעשה בפועל פועלים עילוי בכל סדר ההשתלשלות, וכמשל הליווע"ר [=המנוף], "שצריכים להתחיל להגביה הקורה התחתון דווקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו".

כאמור . . ישנם העניינים כפי שיהיו לעתיד בגילוי, וישנם כפי שהם עתה בעולם. והרי ידוע שעניין ההעלם הוא נעלה יותר מעניין הגילוי, וכמשל הרב שצריך להעלים שכלו בכדי שיוכל להשפיע שכל שהוא בערך אל המקבל, הנה בכדי שיוכל להעלים את השכל, צריך להיות כוח המעלים למעלה מהשכל עצמו, שלכן הרי הוא בעל-הבית להעלים עליו, וכידוע שהכוח המגביל ומעכב הוא נעלה יותר מכוח הגילוי.

וזהו שאמרו רז"ל "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", דאף שהעבודה בעולם הזה היא באופן של העלם למטה ביותר, הרי דווקא על-ידי זה נשלמת הכוונה העליונה, וכנ"ל במשל הגבהת הקורה התחתונה דווקא, והוא עניין "כתר שם טוב עולה על גביהן".

(תורת מנחם תשי"ט כרך כד, עמ' 304-305)

זהו גם מה שכתוב טוב שם משמן טוב גו':

ומבואר בזה, דשמן טוב קאי על העבודה דתורה ומצוות, שזהו עניין השמן שבמנורה שהיו בה ז' קנים כנגד ז' אופני העבודה כו'.

ועניין "טוב שם" קאי על בירור הניצוצות שבלעומתזה (עניין התשובה), שזהו עניין "שם" שהוא בגימטריא רפ"ח ב"ן, דהיינו בירור הרפ"ח ניצוצות על-ידי שם ב"ן.

ועל זה נאמר טוב שם משמן טוב, כי עבודת בירור הניצוצות היא למעלה מהעבודה דתורה ומצוות, וכמאמר רז"ל שלושה כתרים הן כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן.

(תורת מנחם תשכ"א כרך ל, עמ' 18-19)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

ט"ו במנחם־אב

בגיליון הקודם נשמטו מנהגי ט"ו באב, ובאים כאן השייכים גם להבא).

בנוגע לימים אלו כתב הרבי: "עלפי מנהג ישראל, אשר תורה היא, לקדש הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב... הרי הזמן גרמא לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל ענייני תשובה והתורה ומצוותיה, שהן המבטלות סיבת הגלות... וכיוון שגדול כוח החלטות הנעשות בציבור – לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועיניים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצוותיה, התועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט' באב, ועל־כל פנים: בחמישה־עשר באב, ובשבת 'שלו' שלאחריו, ובשבת שלאחריה, שבת מברכים חודש אלול, חודש החשבון (והתשלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה – חזקת תורה ומצוותיה ומתוך שמחה וטוב לבב תמיד כל הימים"¹.

כדאי ונכון לפרסם ולהכריז בכל מקום את הוראת חז"ל² ש"מחמישה־עשר באב ואילך – דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייך"³.

"...ידוע מנהג ישראל שמחמישה־עשר באב ואילך, מברכים איש את רעהו בברכת 'כתיבה

1) ממכתב (כללי־פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשמ"ד (באותה שנה, ובעוד שנים שחל ר"ה שלהן – ובחור"ל כל חגי תשרי – בימי ה'ז, הדיגיש הרבי פעמים רבות את מעלת ה'חזקה'), לקוטי־

שיחות כרך לט עמ' 229.

2) תענית לא.א. ובפירש"י. רמ"א יו"ד רמו סעיף כ"ג, מג"א או"ח רלח ס"ק א.

3) ובמיוחד להוסיף בשיעורי תורה ברבים, לייסד חדשים ולחזק ולהרחיב את השיעורים הקיימים – 'התועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 124.

וחתימה (וגמר חתימה) טובה', וכמרומוז במזלו של חודש מנחם־אב, מזל אריה... – ראשי תיבות 'אלול, ראש־השנה, יום־הכיפורים, הושענא־רבה', היינו, שבחודש מנחם־אב נרמז גמר ושלימות החתימה טובה בה'פתקא טבא' דהושענא־רבה"⁴.

שבת קודש פרשת ואתחנן

ט"ז במנחם־אב, שבת נחמו

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' קוראים את עשרת־הדיברות ב'טעם התחנות'⁵.

החשבון־צדק שעל כל אחד ואחד לעשות בקשר ללימוד התורה, נתינת הצדקה וכללות המצוות במשך כל השנה, מתחיל משבת נחמו"⁶.

בעת קריאת עשרת הדיברות עומד הקהל לפניו אל ספר־התורה?⁷

קוראים את עשרת הדיברות ב'טעם העליון'⁸.

4) שם עמ' 770, וראה גם בעמ' 725 הערה 63. בע"פ היה הרבי מקדים ומברך, כגון בשיחת "ג מנ"א תשל"ט. וכן בסיום המאמר דכ"ג מנ"א תשכ"ח ('ספר המאמרים – מלוקט' ח"ה עמ' שמו, ומצוין שם ללקוטי־שיחות ח"ד עמ' 1163 בהערה, שבכ" מנ"א מתחלת – בנוגע לכמה עניינים – ההכנה לראש־השנה). **בכתב** – בדרך־כלל היה מאחל רק מיום א' דר"ח אלול, אך היו יוצאים־מין־הכלל ('אוצר מנהגי חב"ד', אלול־תשרי, עמ' יב"ג. וראה 'בית חיינו' גיליון 99 עמ' 14).

5) שו"ע אדה"ז ס' תצד סי"א.

6) בכף החיים (ס' סא ס"ק לה) דן אודות החשש בקריאת פסוק 'שמע' פעמיים בשמות משום 'האומר: 'שמע, שמע' (בשו"ע אדה"ז שם ס"ח), והביא מס' מאמר מרדכי ודברי מנחם, שאין לחוש כיוון שקריאתו מוכחת עליו שכוּפּל כל הפסוקים. וכ"כ בס' עוד יוסף חי' פ' יושג.

6) ספר־השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 582.

7) ספר־המנהגים עמ' 31.

8) לוח כולל־חב"ד פ' יתרו, כדעה האחרונה בשו"ע אדה"ז שם.

אדה"ז היה קורא את עשרת הדיברות דפ' ואתחנן בנוסח־טעמים מיוחד, שונה מזה של הקריאה בכל השנה ואף מזה של עשה"ד דפ' יתרו, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש

פרקי אבות – פרק ג.

יום רביעי

כ' במנחם-אב

יום היארצייט-הילולא השבעים ואחד של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו; דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קזחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחתו-כבוד⁹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה

בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרו"א אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 459. וראה ספר התולדות אדה"ז ח"ד עמ' 1070).

(9 תולדותיו – בספר 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאה רביעית – קה"ת, כפר-חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו-832.

(וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)¹⁰.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' – ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולגדב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."¹¹.

ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' עלי-שם אביו ז"ל¹².

10) ספר-המנהגים עמ' 100.

11) בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי-שיחות כרך לט עמ' 231.

12) מטרתו – לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על-טהרת-הקודש ולמלמדי לימודי-קודש – ספר-המנהגים שם. וראה לקוטי-שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארכה – 'התוועדויות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. וב'התוועדויות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן – ישלימנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש